

SLOVENSKI NAROD.

Izhaja vsak dan zvečer, izimši nedelje in praznike, ter velja po pošti prejemana za avstrijsko-ogerske dežele za vse leto 16 gld., za pol leta 8 gld., za četrt leta 4 gld., za jeden mesec 1 gld. 40 kr. — Za Ljubljano brez pošiljanja na dom za vse leto 13 gld., za četrt leta 3 gld. 30 kr., za jeden mesec 1 gld. 10 kr. Za pošiljanje na dom računa se po 10 kr. za mesec, po 30 kr. za četrt leta. — Za tuje dežele toliko več, kolikor poština znaša.

Za oznanila plačuje se od četiristopne petit-vrste po 6 kr., če se oznanilo jedenkrat tiska, po 5 kr. če se dvakrat, in po 4 kr., če se trikrat ali večkrat tiska. Dopisi naj se izvolé frankirati. — Rokopisi se ne vračajo. — Uredništvo in upravništvo je v Ljubljani v Frana Kolmana hiši „Gledališka stolba“.

Upravništvu naj se blagovolijo pošiljati naročnine, reklamacije, oznanila, t. j. vse administrativne stvari.

Pomagajte zvestemu ljudstvu!

Iz Belokrajne začetkom marca 1883.

Različna je usoda posameznih cesarstev in kraljestev, a še različnejša je osoda posameznih narodov. Pri nekaterih vidimo osobito cveteti trgovino, pri drugih lepe vede in umetnije. Nekateri dobivajo lepe dobičke iz živinoreje in poljedelstva, zopet druge iz gozdov in vinstva.

Da morejo svoje izdelke in pridelke spečati mej svet, jih razposlati in zamenjati za razne potrebščine, potrebujejo dobrih cest, ugodne kupčijske zveze; a odkar so iznajdene železnice, prepeljava brzi hlapon karkoli in kamorkoli kdo hoče. Gotova istina je, da se procvet in blagostan kake dežele, kakega okraja zelo povzdigne, ako ima dobre ceste, ali ako jo celo železnična proga veže z bližnjimi deželami.

A ozrimo se po naši okolici, na zemljo, ki leži na jugu mogočnih Gorjancev, na skrajno južno mejo vojvodine Kranjske, — o kako žalostno, v resnici kako obupno je v tem oziru pri nas v Belokrajini! Tu ne najdeš ni koristne poštne zveze, ni dobrih cest, — a kaj še le prepotrebne železnice, — vse prošnje tekom toliko let bile so le glas upijočega v puščavi, bile so le pobožne želje.

Poglejmo le nekoliko to troje.

Novomeško-metliško-črnomeljska pošta ima z ljubljansko-novomeško kaj neprikladno zvezo. Iz Ljubljane dohaja pošta v Novomestu okolo 3. popoldne, a metliška odide odtod že opoldne, tako, da mora popotnik čakati ondi poludne drugoga dne, ako se hoče s pošto odpeljati dalje proti jugu. Res je sicer, da komur je sila, pelje se lahko z železnico do Litije in potem s pošto naprej preko Trebnja; a s tem izgubi vso noč, a tudi pot čez Wagensperg je težavna, strma in zaradi tega osobito po zimi nevarna. — A tudi s pošiljatkami nismo nič na boljšem. Večje pošiljatve dohajajo na-

vadno z ljubljansko pošto v Novomestu in morajo ondi čakati do drugoga opoldne metliško-črnomeljske pošte. A kolikokrat se je že tudi pripetilo, da smo prejeli poštno sprejemnico, a naročenega blaga ne, kajti zaostalo je v Novomestu in, hočeš nočeš, morali smo čakati še jeden dan. Vprašamo slavno poštno vodstvo, ali nam ne more v tem vender kako pomagati in se bolj ozirati na okraj, ki šteje do 3000 prebivalcev? Tudi manipulacija na tej poštnej zvezi ni posebno vzgledna, ker dobivamo pošiljatve mnogokrat zelo odrgnene in razdrapane.

Sploh smo tudi silno radovedni, je li slavnemu poštному vodstvu znano, kako sa movoljno ravna sem ter tja poštno osobje s pismi in pošiljatkami? Evo vam dokazov! Dobili smo pred kratkim dva pisma, oddana v Dolini pri Trstu, a vsako, prvo kakor drugo, rabilo je vselej cele 4 dni do nas. Imela sta nič manj nego šest pečatov, namreč: Dolina, Žavle, Trst, Kočevje (!?!), Ljubljana, Črnomelj. Je li to prava in najkrajša pot? A drugo ob jednem v Trstu oddano pismo trebalo je do nas samo poldrugi dan. Tudi iz nam bližnje Kostanjevice na Dolenjskem vozilo se je pismo do nas cele 3 dni. Lahko bi navel še več dokazov, a za sedaj dovolj! Ne vemo, kaj je pač uzrok takemu brezobzirnemu ravnanju, ali nevednost, ali lenoba, ali zlobna hudobija? Naj si bode kar hoče, vsako vredno je ostre kazni.

A tudi s cestami smo pri nas kaj na slabem. Kakšne so pač nekatere okrajne ceste, ne da omenim manjših, osobito v črnomeljskem sodnijskem okraju! Široke so komaj za jeden voz, in ako sreča drug drugoga, osobito s senom obloženega, mora se mu umakniti s ceste in je v nevarnosti zvrniti se ali celo potreti. In kako so nekatere razvožene; tako, da je v resnici skoro nemogoče se po njih voziti, kakor Dragatuško-Viniška. Osobito silno trpite letos cesti Črnomelj-Vinica, kjer zvozi na tisoče hrastovih pragov za železnice, dog in drugoga lesa iz

gozdov Krupške graščine na bližnjo hrvatsko postajo Vrbovsko, in pa cesta Gradac-Metlika, po kateri so zadnje tedne prepeljali na stotine centov razne železnine iz nekaj tako imenitne, še celo preko mej Avstrije sloveče, a sedaj žalibog opuščene tovarne za železo v Gradacu. Ali bi ne bilo pravično, da bi morali dotični udeleženci za tako obilo prevaževanje doplačati primerno tangento, in ne vedno le žuliti ubozega kmeta, ker s tem cesto v kratkem času bolj pokvari, kakor domačini v več letih?

Koliko let je pač že sklenjena in tudi že v delu takozvana Hajka-cesta, ki bi vezala Belokrajno s Kočevjem in potem z Ljubljano. Potem bi nam bilo s tem vsaj nekoliko pomagano, da dobimo pripravne poštne zveze z Ljubljano. Sicer bi pa vozila pošta že lahko več let po starej, se ve da nekoliko strmej in slabej cesti, ako bi slavno poštno vodstvo to hotelo, le ne vemo zakaj se ta tolikanj potrebna in važna cesta odklada in nje zgotovljenje zavlačuje. Slavna odbora „črnomeljski cestni“ in „deželni“ blagovolita naj k temu vsaj storiti, kar je v njunej moči!

Koliko nasprotno bilo je agitacije za most čez Kulpo na Vinici, kateri bo požrl ogromne svote, a Belokrajni splošno skoro nič koristil, marveč le nekaterim selom v skrajnem južnem kotu. Čuli smo, da so zoper zidanje tega mostu protestovale z malimi izjemami skoro vse občine, ki bodo morale zanj skladati, in ne bodo uživale od tega nikake koristi; in to po vsej pravici. Ako mora biti še drugi most čez Kulpo, delajo naj ga raje v Gribljah ali morda v Pobrežju. A kaj, — ker se v resnici potrebno in koristno prezira in zavlačuje.

Kaj naj pa rečemo o toliko koristnej in nezogibno potrebnej železnični progi, ki bi po najkrajšji poti vezala severne dežele z jugom, s Hrvatsko, s Srbijo, z deželami ob Balkanu in z morjem? Koliko peticij bilo je tekom zadnjih 10 let o tem odposlanih na višje mesta; kolikokrat bila je v

LISTEK.

Junak našega časa.

(Roman M. Lermontova posl. J. P.)

Pečorinov dnevnik.

II.

Knežna Mary.

27. junija.

(Dalje.)

Dolgo sem ležal, ne da bi se ganil; plakal sem bitko, nesem si prizadeval zadrževati joku in solza; mislil sem, da mi razpočijo prsi; moja trdost, moja hladnokrvnost izginili sti kakor dim; moje srce izgubilo je vso moč, moj dah je bil potrt; ko bi me bil videl kdo v tem trenutku, obrnil bi se bil z zaničevanjem proč od mene.

Ko sta nočna rosa in gorski veter ohladila mojo vročo glavo, zbral sem svoje misli, spoznal sem, da je neumno in brez koristi loviti izgubljeno

srečo. Kaj sem hotel, — morda videti jo? — zakaj? ali ni vse proč mej nama? Jeden britki poljub ne obogati mojih spominov, samo še težje bi se ločila.

Dobro je še zame, da morem jokati. Morda bili so uzrok temu moji pretreseni živci, noč, katero nesem nič spal, tisti dve minuti, ki sem stal pred samokresovo cevjo in prazni želodec.

Vse je tedaj dobro izšlo. To novo trpljenje je prouzročilo v meni, da se poslužujem vojaškega izraza, srečno diverzijo. Jokati je zdravo; ko bi ne bil tako dolgo jezdil in bi ne bil prisiljen iti petnajst vrst peš nazaj, bi tudi to noč ne bil zaspal.

Vrnil sem se v Kislovodsk ob petih zjutraj. ulegel sem se v posteljo in zaspal kakor Napoleon po bitvi pri Waterloo.

Ko sem se prebudil, bila je že tema. Usel sem se k odprtemu oknu, zavil se v plašč — gorski zrak hladil je mojo od spanja in truda težko glavo. Skoz vrhove gostih lip videle so se luči iz trdnjave in vasi. Pri nas na dvorišču bilo je vse tiho; v kneginjinem stanovanju ni gorela nobena luč.

Prišel je doktor; njegova lica bila so mračna; po svojej navadi ni mi podal roke.

— Od kod, doktor?

— Od kneginje Ligovske; njena hči je bolna — oslabiljenje živcev A zato nesem prišel k vam, čujte kaj: načelstvo nekaj sumi, dasi ničesar dejanskega dokazati ne more, vender bi vam svetoval, bodite previdnejši. Kneginja pravila mi je danes, da dobro ve, da ste se bili zaradi njene hčere. Povedal jej je vse to oni stari . . . kako hočemo utajiti? On je bil priča vašega prepira z Grušnic-kim v gostilnici. Prišel sem vam to naznaniti. — Z Bogom. Morda se več ne vidiva: poslali bodo vas kam.

Na pragu je ostal: rad bi mi bil stisnil roko . . . ko bi jaz bil količkaj želel, oklenil bi se mi bil okrog vratu; a jaz sem ostal hladen kakor kamen — in odšel je.

Taki so ljudje, vsi so jednaki: že naprej poznajo slabe strani kakega dejanja, pomagajo, svetujejo, dajo pogum, ker vidijo, da ni drugoga sredstva

prejšnjih letih zaradi železnice premerjena Belokrajna; a vse to ostalo je doslej le prazen brezvspešen up! Koliko bilo bi s tem pomagano tukajšnjim prebivalcem, ker bi potem mogli vsaj prodati razne svoje pridelke, — kar pa sedaj pri najboljšej volji ni mogoče; koliko bilo bi s tem pomagano tolikej bedi in revščini!

Najprvi in najvažnejši pridelek v naših krajih je vino; koliko bi se ga lahko razprodalo in razpečalo; a kaj, ker ga ni kupca, kajti vsak ga raje kupi v krajih blizu železnice ležečih, ker mu je vožnja cenejša in pripravnejša. Smelo trdim, da bi se ga prodalo lahko mnogo tisoč vedrov. Kako bi se potem tudi povzdignila živinoreja, koliko ljudi našlo in imelo bi zaslužek v tukajšnjih bogatih premogovih skladiščih! Tudi poprej omenjena, nekdanja sloveča tovarna v Gradacu oživela bi zopet na novo, in opomogli bi se ondodnji prebivalci, ki sedaj ječe v britkeji revi in pomanjkanju.

A kako mala bila bi vsa korist take železnice za naše kraje proti imenitnosti in koristi, katero bi imela ta železnična proga v stratezičnem in kupčijskem oziru za vso našo državo!

Zato prosimo naše narodne državne poslance in slavno vlado, da se potrudijo z vsemi močmi to našo željo spolniti kakor hitro mogoče, ker s tem pridobili si bodo neminljivih zaslug za narod, — za verni, zvesti in udani naš narod.

Govor poslanca dra. Tonklija.

(Po stenografičnem zapisniku.)

(Dalje.)

„Vender pa je, gospoda moja, tudi tukaj stvar omejena, ker se ima grščina še vedno nemški poučevati. Ravno ta predmet pa bi bil najspodobnejši, da bi se poučeval slovenski, ker ima slovensko oblikoslovje mnogo sličnosti z grškim. Tedaj tudi tukaj storil se je še le prvi korak do ravnopravnosti, ne da bi se izvela cela. — Kaj pa naj rečem stoprav o spodnjem Štajerskem? V spodnjem Štajerji take naredbe kratko malo ni. In vender imajo, mislim, Slovenci južne Štajerske jednako pravico, kakor kranjski Slovenci! — Jednako pravico imajo Slovenci na Goriškem, in jednako bi morali imeti tudi na Koroškem. Ker je pa glede Koroške jeden iz častitih predgovornikov naglašal, da se ondu Slovenci le v majhnem številu dadó v srednje šole upisati za Slovence, moram tu opozarjati na najžalostnejše razmere, ki veljajo ondu v ljudskih šolah. Če ni, gospoda moja, po ljudskih šolah nikjer upeljana slovenščina kot poučni jezik, temveč le deloma za prve mesece prvega leta, in če se slovenska mladina pita le z nemščino, lahko je umevno, da učenci ustopivši v srednje šole ne umejo slovenščine, ker so jo pozabili v ljudski šoli, da pa tudi nemščine nemajo v oblasti, ker so se prenaló časa z njo ubijali. Da se pa tudi mnogo učencev slovenskega pokolenja daje upisati za Nemce, ima svoj

uzrok v tem, da se s tem oprostite pouka v slovenščini, da jim ni treba obiskavati slovenskega kurza ter si tako ob stroških materinščine olajšujejo nauke. Ta uzrok pa ne velja tudi za Štajersko. Govorim le o južnem Štajerji, kjer se slovensko ljudstvo če možno še bolj zaveda svoje narodnosti nego na Kranjskem, ali pa vsaj v zavednosti in izobrazbi svojega jezika ne zaostaja za Kranjci. Torej ni nobenega uzroka, da se južnim Štajercem odtegajo do brote, katere se zde shodne za Kranjsko; taisto velja za Goriško, za Hrvate v Istri in za Italijane, za katere se je itak nj. vzvišenost grof Coronini najiskrenije zavzel.“

„Ker je pa nj. vzvišenost gospod naučni minister v svojem govoru z dne 7. t. m. poudarjal, da on ravnopravnost tolmači tako, da ne dobé vsi narodi jednaki pravice, nego da zadobé le to, kar je najbolje, moram opozoriti nj. vzvišenost na vsebino člena XIX. osnovnih postav; — tam ni nobene razlike mej posameznimi narodnostmi ustanovljene, ampak je izrečeno, da imajo vsi narode jednake pravice. Primera, katero navaja nj. vzvišenost, da se te pravice ne dajo deliti po razmerji, zelo šepa, — kajti tu se ne gre za delitev pravice, nego za izpeljavo postave.“

„S tem, da se Slovincem in Italijanom podeli popolna pravica glede uporabe in razvitka njihovega jezika, se pač Nemcem od njihovih pravice nič ne vzame. Nemci obdržijo svoje pravice, kakor so jih doslej uživali, in nobeden jim jih neče prikrajševati. Tu se gre samo za to, da se tudi drugim narodom, ki teh pravice neso še deležni, podelé z izpeljavo postave. Kajti če se izda postava, ki daje ljudstvu pravice, je vlada primorana jo tudi izpeljati; sicer bi lahko naredili mnogo postav, ki pa ostanejo le mrtva črka; to pa ni smoter zakonodajstva.“

„Ne morem se dovolj načuditi temu, da nj. vzvišenost danes poudarja, da moja resolucija ni imeti za resno; nj. vzvišenost pač sama ne veruje, da sem jaz mislil, da se naj naredbe, ki veljajo za Kranjsko glede slovenskega poučnega jezika, uvedejo tudi za gornje Štajersko; jaz sem dejal razločno: za učence slovenske narodnosti.“

„V tej naredbi z 22. julija 1882. št. 10.820. pravi nj. vzvišenost (čita): „Glede slovenskih učencev smatra naučni minister za njihove gimnazije potrebnim tak učni črtež, vsled katerega zadobi vsak učenec, oziraje se na občno smer gimnazija, tako izomiko pred vsem v svojej materinščini, potem pa tudi v nemščini, da je sposoben za znanstvene studije na vseučiliščih.“ — Če je nj. vzvišenost to spoznala za shodno in pedagogično za slovenske učence na Kranjskem, potem ne razumem, zakaj ne smatra to tudi racijonalno za slovenske dijake na Štajerskem, Goriškem in v Istri. Nj. vzvišenost pravi, da moj predlog ni resen, in ta naredba se ne da raztegniti na srednje šole drugih dežel, posebno Štajerske in

Istre. Če se je pa za Kranjsko ta naredba smatrala za možno, koristno, za potrebno, mora vender kot taka veljati tudi za druge dežele, koder so jednake razmere.“

„Nj. vzvišenost je nadalje rekla, da so naučne oblasti merodajne pri osnovi srednjih šol, in je še pristavila, da to spada tudi v pristojnost deželnega zbora. Omeniti moram pa, da je deželni šolski svet goriški tako sestavljen, da imajo nasprotniki narodne ravnopravnosti vedno večino. V njem sedita namreč dva vodje srednjih šol, oba Nemca; jeden izmed nju še celo nič ne ume slovenščine; potem poročevalec, predsednik — vsi so nasprotniki narodne ravnopravnosti. Kako se more potem misliti, da bo deželni šolski svet glasoval za upeljavo slovenščine kot učni jezik? Deželni zbor goriški je, če se že govori o kompetentnih korporacijah, gotovo kompetenten. Ta pa je že večkrat soglasno sklenil resolucijo do visoke vlade za upeljavo slovenskega in italijanskega učnega jezika v goriških srednjih šolah. Nj. vzvišenost gosp. učni minister bo torej priznal, da se je za to izrekel pristojen faktor v naukih. Saj leži še sedaj pred naučnim ministrom taka peticija, katero je 21. julija 1882. poslanec Del Torre, tedaj Italijan, predložil v goriškem deželnem zboru, katera tudi zahteva upeljavo narodnega kot učnega jezika. Moja resolucija namerava to isto, suče se le v ožjih mejah.“

„Moj tovariš, vse časti vredni gospod finančni nadsvetnik dr. Vitezić zahteva, da se naj upelje slovenski jezik le deloma v gimnazije, in to le v spodnje; in če jaz zahtevam, da se naj to zgodi še za druge gimnazije, — kajti to je smoter moje resolucije, — je vender moja resolucija v skromnejših mejah, kakor sklepi goriškega deželnega zbora. Jaz zahtevam le, da se tudi na spodnjih gimnazijah goriških upelje slovenščina, oziroma laščina po predlogu nj. vzvišenosti grofa Coronini-ja, katerega po polnem podpiram, in to tako, kakor se je upeljala v Kranjskej.“

„Ravno tako je moja resolucija ožja, ko peticije, ki so došle tej visokej zbornici iz vseh slovenskih pokrajin. Opozorujem le na to, da je dobil šolski odsek iz spodnjega Štajerskega 19 prošenj za uvedenje slovenskega učnega jezika za slovenske učence srednjih šol, potem 13 peticij od občin in korporacij iz Kranjske in Štajerske v istej zadevi in ob jednom za upeljavo slovenskega učnega jezika na učiteljskih izobraževališčih, in nad 100 prošenj je došlo jezikovnemu odseku, ki zahtevajo taisto, zraven pa še upeljavo slovenščine kot uradni jezik pri sodnijah. Ne more se torej trditi, da prebivalstvo ne čuti take potrebe in ne goji živih želj, da se pouk postavi na pedagogični temelj. To doseči nameravala je moja resolucija.“

„Moja zahteva pa je utemeljena tudi v postavi. V tej zadevi opozarjam le na državne osnovne postave, posebno na člen XIX. Ako je pravica na naši strani, ima na drugi strani vlada dolžnost jo izvesti. Da je to možno, je gospod minister glede Kranjske sam priznaval; ako pa se prizna za

— potem si pa umijejo roke in obrnejo se od onega, ki je tako predrzen, da je prevzel vso težo odgovornosti. Vsi so taki, tudi najboljši in najumnejši . . .

Drugo jutro dobil sem povelje od načelstva, da moram odpraviti se v trdnjavo N.; šel sem h kneginji, da se poslovim.

Čudila se je, ko sem odgovoril na njeno vprašanje: če jej imam kaj posebnega povedati, da jej želim srečo itd.

— A jaz imam govoriti z vami nekaj jako resnega.

Molče usedel sem se poleg nje.

Jasno je bilo, da ni vedela, kako bi začela; obraz jej je malo zarudel; debeli njeni prsti brundali so po mizi; naposled začela je s tresočim glasom:

— Čujte, gospod Pečorin, jaz mislim, da ste pošten človek.

Poklonil sem se.

— Jaz sem še celo prepričana o tem, nada-ljevala je: dasi je vaše obnašanje malo sumljivo, vi

morda imate za to uzroke, katerih jaz ne vem, in sedaj vas prosim, da jih poveste. Vi ste branili mojo hčer proti obrekovanju, blii ste se zaradi nje — za njo postavili ste svoje življenje v nevarnost. . . . Ne odgovarjajte mi, ker vem, da tega ne boste priznali, ker je pal Grušnicki (in prekrizala se je). Bog bo njemu odpustil — in upam, da tudi vam! . . . Tudi to mene nič ne briga . . . jaz tudi ne smem obsojevati vas, ker je bila moja hči, dasi tudi po nedolžnem, uzrok temu dvoboju. Ona mi je vse povedala . . . jaz mislim, da vse; vi ste jej objavili ljubezen . . . in ona tudi vam (tu je kneginja težko vzdihnila). Ona je bolna, in jaz sem prepričana, da to ni navadna bolezen! Neka skrivna žalost jo teži; ona ne pove tega, a jaz sem prepričana, da ste vi krivi tega . . . Poslušajte: vi morda mislite, da jaz gledam na naslov in bogastvo — motite se: jaz hočem samo srečo svoje hčere. Vaš sedanji položaj ni sijajen, a utegne se zboljšati: lahko si pripravite boljšo prihodnost; vas ljubi moja hči: ona je dobro odgojena in bo osrečila moža. Jaz sem bogata, in ona je jedino dete . . . Povejte mi, kaj

vas ovira? . . . Morda bi z vami ne bila imela tako govoriti, a zanašam se na vaše srce in vašo čast . . . pomislite, da je moja jedina hči . . . moja jedina . . . Jela je jokati.

— Kneginja, rekel sem: — ni mi mogoče vam odgovoriti; a dovolite mi, da jeden trenutek govorim z vašo hčerjo na samem . . .

— Nikakor ne! zaklicala je jako razdražena in skočila je s svojega stola.

— Kakor hočete, rekel sem — in šel sem proti vratim.

Zamislila se je, potem je pa dala z roko znamenje, in odšla je.

Prešlo je pet minut; srce mi je silno bilo, a moje misli bile so mirne, moja glava mrzla; zastoj iskal sem v prsih le iskricice ljubezni do mile Mary.

Duri so se odprle, in prišla je notri. Moj Bog! kako se je spremenila, odkar je nesem videl — ali je to tako dolgo?

Prišedši v sredi sobe se je opotekla; skočil sem k njej, podal jej roko in peljal jo na naslonjač.

(Dalje prih.)

Kranjsko, mora se priznati tudi za vse druge slovenske pokrajine“.

„Preidem na denarno vprašanje. Na goriških zavodih uvela bi se lahko italijanščina in slovenščina kot poučni jezik, ne da bi se obtežil državni zaklad. Opozarjam le na dotično peticijo učiteljskega društva „Sloga“, ki zahteva, da se naj osnujejo na Goriškem realni gimnaziji. Če se v Gorici sedanja nižja realka in nižji gimnaziji preustrojita v realne nižje gimnazije, če se upelje v jeden zavod italijanski, v drugi slovenski učni jezik, dobivali bodo Slovenci slovensk in Italijani italijansk pouk, ne da je treba pomnožiti število srednjih šol, ob enem pa bi se morala se ve da v vseh razredih poučevati tudi nemščina kot obligaten predmet, tako da bi zamogli učenci obeh narodnostij, dovršivši realne nižje gimnazije, jedni na višem gimnaziji, drugi na višej realki skupno dobivati pouk v nemškem jeziku. Ako bi vlada vzprejela ta predlog, bi se državni zaklad ne obremenil niti za jeden novec, narodnej ravnopravnosti bi se zadostilo, in pouk bil bi osnovan na pedagoških temeljih.“

(Konec prih.)

Politični razgled. Notranje dežele.

V Ljubljani 16. marca.

V včerajšnji seji **državnega zbora** poročal je grof H. Clam v imenu budgetnega odseka o predlogi glede pobiranja davkov do konec aprila 1883. Postava se vzprejme brez debate v drugem in tretjem čitanju. — Poslanec dr. Jireček poroča o naknadnem kreditu za medicinsko fakulteto na česki univerzi v Pragi. Redna potreba znaša 10.000 gld., izredna, za prvo kupnino zemljišča in stavbo provizoričnega poslopja, 220.000 gld. K generalnej debati o tem je govoril dr. Rechbauer, očitač, da se ne merijo vse dežele z jednako mero. Govornik želi, da bi se dozdalo graško vseučilišče. Na to se ta predloga brez specialne debate vzprejme. Ravno tako tudi drugi naknadni krediti za štát naučnega ministerstva. Potem se preide k nadaljevanju budgetne debate o proračunu poljedelskega ministerstva.

V dopisu do „Gazete Narodove“ izjavlja dr. **Kaminski**, da ne namerava v Stanislavu zopet kandidirati za državni zbor, čeprav ga nujajo k temu razni sočutni pojavi ter izrečno prigovarjanje mnogobrojnih uglednih volilcev. Sedajni čas pa da ni ugoden za tak korak. Ni več daleč čas njegove popolne rehabilitacije, kakor da je razvidno iz pisma, kojega mu je poslal najodličnejši član avstrijskega parlamenta. Upa, da bode kmalu stopil pred občinstvo, zabtevaje, da ga vsled v državnej zbornici izrečnega principa odškoduje kot nedolžno obsojenega. — „Tagblatt“ ima telegram iz Stanislava, po katerem bi se bila Schwarz in Kaminski pogodila ter brez sodnije rešila svoje diference. Tudi se govori, da so dunajski žurnalisti, oziroma lastniki časnikov, pred preiskovalnim sodnikom bili primorani izpovedati, da so prejeli denar za svoje kričanje.

Vnanje države.

V sredo prenesli so ostanke **Gorčakov**-a v Baden-Badnu v rusko kapelo. Tega spreveda so se udeležili princ Viljem Badenski s soprugo, ruski poslaniki iz Weimara, Stuttgarta in Berna ter načelniki raznih uradov. — „Börsencourier“ podaje, kakor pravi, avtentično poročilo o smrti tega državnika. Obdukcija da je pokazala, da je Gorčakov umrl ostrupljen s fosforom; kdo da bi mu bil zavdal, ni še znano. Rečeni list pravi, da sta velela sinova umrlega že v predvečer njegove smrti v vilo Braun prinesli koš, v katerem naj bi se bilo odneslo mrtvo truplo, ter da sta prijateljici pokojnega očeta, madami Braun, strogo prepovedala, stopiti v bolniško sobo.

Minister grof Tolstoj zahteval je v **ruskem** državnem sovetu odpravo „zemstva“. — Policija prišla je baje na sled odličnemu nihilistu, kateri se je mudil nekaj tednov v Petrogradu; pred nekolikimi meseci izdal je neki v Milanu brošuro: „Podzemeljska Rusija“ z izmišljenim imenom Stepnjak. Ta oseba se ima za glavnega vodjo vse revolucionarne stranke ter se je držal doslej pri vseh atentatih v varnem tatišji. — Grof Voronzov-Daškov poda se v kratkem v Moskvo, da se prepriča o delovanju za bodoče slavnosti kronanja. Angleški dvor zastopan bode v Moskvi po vojvodi Edin burgh-skem, španski pa po vojvodi Montpensier-skem.

V **pruskem** državnem zboru bijejo Poljaki hud boj za svoj materni jezik, kateri se vsako leto ponavlja, žalibog brez uspeha. Poljaki zahtevajo, da se ima v više šole, učiteljske seminare in srednje

šole za poljske dijake upeljati materni kot poučni jezik, da se zopet uvede katoliški verski nauk in sicer v materinem jeziku, da se imajo v elementarnih šolah one naredbe in naprave, ki zavirajo poljski poučni jezik v vseh predmetih, odstraniti, ter da se ima v ljudskih šolah veronauk povsod poučevati v materinem jeziku. — Ta zahteva, pravi cinično „N. Fr. Pr.“, nema posebnega upanja, da bi se uvaževala, kajti v vsem, kar se dostaje državnega jezika, ne umejo šale v Berlinu. Minister za bogočastje, pl. Gossler, je odgovarjajoč na ta predlog Poljake napadal in natolceval, da imajo vedno v mislih restitucijo samostojne poljske države.

Domače stvari.

— (Udeležba o velikej ljudske veselici), katera se bode priredila o Binkoštih na korist društvu „Narodni dom“, obeta biti prav velikanška. Posebno mnogobrojno bodo se udeležila hrvatska pevska društva in zagrebški „Sokol“. Veseličnemu odboru je torej nalog, da poskrbi o pravem času za stanovanje mnogobrojnim gostom. Naj se tedaj vsa ona gospoda, ki jej okoliščine dopuščajo sprejeti v stanovanje po jednega ali več gostov, blagovoli to naznaniti g. Ivanu Murniku, g. dr. F. Papežu, g. Zmagoslavu Rohrmanu ali pa g. Ivanu Hribarju.

— (Učeni naš rojak g. profesor Simon Rutar) izvoljen je bil v mestni šolski svet spljetski. — (Slovensko društvo) skliče 3. občni zbor v Šoštanj na velikonočni ponedeljek 26. marca t. l. popoldne. Poslanec g. dr. Vošnjak bode poročal o delovanju državnega zbora.

— (V Slovenskej Bistrici) so pri volitvi v okrajni zastop narodnjaki vsaj z nekaterimi svojih kandidatov prodrli.

— (V Konjicah) so pri volitvi za okrajni zastop Slovenci, kakor smo že poročali, sijajno zmagali v kmetske skupini. Izvoljeni so: P. Dobnik, M. Jurše, J. Zorko, M. Vivod, Jer. Gradišnik, M. Fijaus, Jur. Leskovar, Fr. Koprivnik, R. Črešnar, J. Rudolf. V skupini velikih posestnikov sta izvoljena tudi knez Windischgrätz in nadžupnik Mikuš, v trgu pa dr. Prus.

— (Cerkev sv. Jakoba) obdajati so začeli včeraj z odri, ker bode po skrbljivosti g. župnika Rozmana popolnem obnovljena in olepšana, da se kaže v dostojnej vnanj obliki, kadar obišče presvitli cesar naše mesto.

— (Zrušena cerkev) v Bohinskej Bistrici bode še v teku tega leta popolnem sezidana. Stavbene, uže deželnej vladi predložene načrte, izdelal je stavbeni mojster g. Faleschini, kateremu je tudi delo izročeno.

— (V mestnej klavnici) poklalo se je meseca februarja 1883: 240 goved, 610 prašičev, 583 telet, 23 kostrunov in 145 kozličkov; dva prašiča bila sta ikrasta, torej sta se oddala konjaču.

— (Napad.) Na cesti blizu Rudnika napal je kmetski fant France Dremler iz Rudnika v noči od srede na četrtek ob 1. uri brez vsega uzroka Kočevca krošnjarja Antona Finka, 60 letnega moža, ter ga pretepal najpred s polenom, potem pa še z burkljami. Fink vrnil se je z daljnega potovanja v Ljubljano in večerjal v sredo na večer v gostilnici pri „Lozarji“, tam pa odšel ob 12. uri, rekoč, da ni dobil prostora na poštne vozu, in ker se boji zaspati, odide takoj peš, morebiti dobi po dnevi kak voz, da se pelje. Včeraj zjutraj pa je prišel ves potolčen v Ljubljano in šel v bolnico. Kmetskega fanta Dremlerja prijeli so žandarji včeraj in odveli v zapor.

— (Obravnava zaradi umora kmetskega posestnika Možine), zvršenega po njegovej ženi in njenem ljubimcu Matevž-i Kovačič-u, pričela se je včeraj zjutraj in trajala zvečer do osmih. Danes se je nadaljevala in bilo je zaslišanih že nad 30 prič. Danes popoldne bode zaslišana najbolj važna priča, tako zvana „Kronzeugin“, Jera Virant, katere zadnjič ni bilo in ki je sedaj v bolnici in bode pripeljana pred sodišče. Danes do večera zaslišijo se še ostale priče in sklene se dokazilna obravnava. Jutri stavila se bodo porotnikom vprašanja, govoril bode državni pravdnik in zagovorniki in proti poludne objavila se bode rzsodba. Zatoženca čakajo,

kadar ju peljejo k deželni sodnji, cele trume ljudi, ki bi radi vsaj videli kruta zločinca.

— („Jour fixe-Marš“) za glasovir uglašbil in literarno-zabavnemu klubu v Ljubljani poklonil Viktor Parma. Ta jako mična, v našem listu že dvakrat omenjena in ocenjena skladba prišla je ravnokar na svitlo in se dobiva za 40 kr. (s pošt-nino vred) pri J. Giontini-ji in pri „Glasbeni Matici“, katera jo je založila. Razen po svojej jako melodi-zojnej vsebini priporoča se tudi po svojej ličnej obliki in dobrem tisku. Ker je le malo izvodov za na prodaj priredjenih, bode gotovo v kratkem pošla.

— (Krajčeve „Narodne biblioteke“) izšel je drugi snopič, obsezajoč nadaljevanje „Kranjske Čbelice“. Mej drugimi so v tem snopiči: Štirje Preširnovi soneti, Preširnova romanca „Hčere svet“ in „Nova pisarija“. Priporočamo še jedenkrat prav toplo to podjetje s pristavkom, da posamični snopič stane le 15 kr.

— (Seme ruskega lana.) Kmetovalci, kateri so naročili ruski lan, naj pridejo nemudoma ponj, cena mu je 3 gld. 60 kr. stari mernik.

Kmetijska družba v Ljubljani.

— („Narodna Čitalnica“ v Kranji) napravi v nedeljo 18. marca 1883 ob osmih zvečer svojim udom „Besedo“ z naslednjim sporedom: 1. „Ponočni pozdrav“, — Nedvčd, zbor. 2. „Tri lipe“, — Gregorčič, deklamacija. 3. „Mornar“, — F. S. Vilhar, samospev. 4. „Serenada“, — Umlauf, igra na citre. 5. „Nisem Nemeč, deklet drago“, — Hajdrih, čveterospev. 6. „Doktor Robin“, vesela igra v jednem dejanji. 7. Tombola. 8. Prosta zabava.

— (Bralno društvo v Krškem) priredi v nedeljo 18. t. m. predstavo šaljive gledališke igre: „Eno uro doktor“ in petje.

— (Razpisane službe.) Pristava pri c. kr. okrajnej sodnji v Postojini v IX. razredu. Prošnje do 31. t. m. na deželne sodnije predsedstvo v Ljubljani. — Učitelja na jednorazrednici v Osilnici. Plača 450 gld. in stanovanje. Prošnje do 15. aprila t. l. na okrajni šolski svet v Kočevji.

— (Izpred porotnega sodišča.) 10. t. m. bili so zatoženi jako prebrisani in nevarni tatovi iz Trzina in Dragomela, večinoma zaradi hudodelstva tatvine že kaznovani: Anton Prelovšek, navadno Jakec imenovan, kmet iz Trzina, Jaka Čebular, posestnikov sin iz Trzina, France Čebulj, kmet iz Dragomela, že trikrat zaradi hudodelstva kaznovan, vsi trije zatoženi hudodelstva tatvine, Jarnej Lukan, navadno Medved, kajzar in kramar v Domžalah, zaradi hudodelstva že kaznovan (prej 25 let v Trstu) in Ana Prelovšek, žena Antona Prelovška, zadnja dva zaradi soudeležbe tatvine. Zatožba slóve: V noči 16. oktobra l. l. bile so ukradene po omenjenem društvu tuje premakljive stvari v vrednosti več ko 300 gld. in sicer: 20 teletnih in 5 kravjih kož, srebrne žlice, štrange itd., skupaj v vrednosti 560 gl. 20 kr. iz zaprte štacune Jurija Škofica v Št. Vidu. 2. novembra l. l. zjutraj pa je bilo v Beričevem Janezu in Katarini Jeram ukradenega perila v vrednosti 32 gld. 90 kr., gotovega denarja pa 225 gld. Teh dveh dejanj dolži zatožba Antona Prelovška, Jaka Čebulja in Franceta Čebulja, da so jih skupno izvršili, posebe pa še Antona Prelovška, da je 19. oktobra 1882 Barbi Iglčevaj v Dobu pokral komate, jermena itd. v vrednosti 27 gld. Tatovi so na obeh krajih, pri Škoficu in pri Jeramu, železno pregrajo (križe) v oknih ulomili in potem krali. Ukradeno usnje nesli so zjutraj 19. novembra mej 4. in 5. uro k Jarneju Lukanu in mu rekli, naj vzame usnje na račun njih dolga, kar bo več, jim bo pa izplačal. Lukan je ukradeno blago, ker je slutil, da utegnejo priti žandarji, pri Svetlinovih v Studu v nekem zaboji spravil, kjer so ga žandarji tudi našli. Pri Ani Prelovškovi našli so nekaj perila in molitvene bukvice, ukradene pri Jeramu. Zatoženi taje vsi odločno in nazivljejo Lukana laž-njivca. Slednji trdi, da je blago prevzel, ne vedoč, da je ukradeno. Porotniki proglašev vse štiri zatožence krive, Ano Prelovškovo pa nekrivo. Sodišče obsodi Antona Prelovška na sedem let, Jaka Čebulja na dve in pol leta, Franca Čebulja na pet let in Jarneja Lukana na dva meseca

